

Date
10/03/2020
Our reference
Christian Nærup Børke

Hvilke faktorer er retningsgivende for et nettselskaps effektivitet?

Dette dokumentet er utarbeidet av AFRY Management Consulting på oppdrag fra Distriktsenergi. Formålet med dokumentet er en overordnet redegjørelse for hvilke faktorer som er retningsgivende for et nettselskaps effektivitet gitt dagens reguleringsregime.

Om dagens reguleringsmodellen

Nettselskapene reguleres økonomisk gjennom fastsettelse av årlige inntektsrammer. Denne består av:

$$\text{Inntektsrammen} = 40\% \text{ Kostnadsgrunnlag} + 60\% \text{ Kostnadsnorm}$$

Kostnadsnormen i inntektsrammene beregnes gjennom sammenlignende analyser hvor selskapene måles på hvor kostnadseffektivt de løser et sett med oppgaver. Formålet er å premiere selskaper som allerede er kostnadseffektive, og gi selskaper som er mindre effektive incentiver til å bli mer kostnadseffektive. I modellen oppnår hvert enkelt nettselskap en effektivitetsscore, og snittet for bransjen er 100%. Selskaper med $\geq 100\%$ effektivitet over tid vil oppnå lik eller høyere avkastning på sin nettkapital enn NVEs rente (5,47% i 2020), mens selskaper med $< 100\%$ effektivitet over tid vil oppnå lavere avkastning enn NVEs rente. En passende effektivitet er således nødvendig for å ha overskudd, og dermed evne til å finansiere nødvendige reinvesteringer/nye investeringer, eller betale utbytte til eierne. I tillegg vil høyere effektivitet bidra til lavere nettleie, alt annet likt (det vil si ikke hensyntatt forskjeller i rammevilkår, kundesammensetning eller andre momenter som har betydning for nettleienivået).

Hva er retningsgivende for at et nettselskap skal drive så effektivt som mulig?

Gitt dagens reguleringsregime er det noen momenter som er særlig retningsgivende for at et nettselskap skal drive så effektivt som mulig. Noen utvalgte momenter er:

- Reguleringsmodellens oppbygning og struktur, hvor selskaper som løser sine oppgaver til en lavere pris enn snittet i bransjen vil oppnå bedre avkastning enn andre selskaper. Dette gir sterke føringer for hvordan det skal investeres, og insentivene til å drifte kostnadseffektivt er styrket over tid, blant annet med mindre slakk i modellen. Fra og med 2023 vil insentivene ytterligere styrkes når kostnadsnormen vektet med 70% fremfor dagens 60%. Her vil kostnadsnormene vektet i større grad enn i dag, og selskapene med effektivitet under 100% vil få lavere inntektsramme.
- Spesifikke insentivordninger i modellen slik som KILE-ordningen gir incentiver til å vurdere tiltak som reduserer nettselskapets kostnader til KILE, eksempelvis ved å kable nettet i større grad, til et visst punkt. Dersom kostnadsøkningen er større enn besparelsen i KILE-kostnader over tid, vil selskapets effektivitet gå ned.
- Myndighetene og NVE har rettet et stadig sterkere fokus mot uavhengighet mellom monopolvirksomhet- og øvrig virksomhet blant selskaper, som øker kostnadene for en rekke nettselskaper.
- Nettselskapets leveringsplikt og tilknytningsplikt vil påvirke kostnadsutviklingen i selskapet. Eksempelvis vil en kunde kunne utløse investeringer som svekker (eller styrker) nettselskapet i reguleringsmodellen.

- Utover dette må nettselskapene løpende vurdere sine plikter, inntektsrammemodellen (og eventuelle tilpasninger og optimering av denne), finansieringsbehov vis-a-vis banker og strategiske konsekvenser på både lang- og kort sikt.

Vedrørende nettleie og effektivitet observeres det ofte ikke noen sammenheng mellom disse i dagens modell. I Norge har vi en rekke eksempler på selskaper med over gjennomsnittlig høy effektivitet og høy nettleie. Et eksempel på dette er Nord-Salten Kraft, som er et av fire selskaper som får danne målestokk for resten av nettselskapene i NVEs sammenlignende analyser. Det finnes videre en rekke selskaper med under gjennomsnittlig effektivitet og lav nettleie. Disse selskapene er ikke mindre opptatte av sin effektivitet selvom de allerede har lav nettleie, og en rekke av disse selskapene oppfattes som tilsvarende fokusert på å styrke selskapet for å sikre et robust selskap i tiden som kommer som selskaper som per dags dato er mer effektive og har tilsvarende lav nettleie.

Ineffektive nettselskaper er ikke bærekraftige på sikt, enten de har høy eller lav nettleie. Eksempelvis vil eierne, ofte kommunale, stille krav til avkastning og ineffektive selskaper vil videre møte høyere avkastningskrav hos finansielle institusjoner ved som medfører høyere finansieringskostnader. Et annet relevant faremoment er svekket likviditet, med ytterste konsekvens at selskapet ikke kan finansiere nødvendige investeringer i infrastruktur.

Det er følgelig en rekke momenter som er retningsgivende for at et nettselskap skal drive så effektivt som mulig, og selskaper som forstår hvordan selskapets effektivitet og inntektsramme fastsettes vil kunne ta strategisk riktige konklusjoner knyttet til drifts- og investeringsspørsmål. Tekniske- og økonomiske riktige beslutninger vil kunne bidra til høyere effektivitet over tid, men størrelsen på nettleien i dag vil ikke medføre at ineffektive nettselskaper avstår fra å styrke selskapets kostnadseffektivitet.